

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliiensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

De productione iurium in curia, ac de literis compulsorialibus, illarumque
exequutione in partibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-63002

LIBER VI.

DE PRODUCTIONE IURIVM
curia, ac de literis compulsorialibus,
illarumq; exequitione in
partibus.

C A P. I.

SVMMARIVM.

- 1 Instrumenta publica absque iudicij mandata
proprietatis notariis habentur.
- 2 Scripturae in iudicij parcè producenda sunt.
- 3 Scripturae & articuli, (ex urbanitate samen-
trum) admittuntur etiā post terminum ad pro-
ducendum omnia, vñq; ad conclusionē, & quan-
doque post, ex gratia.
- 4 Scripturas simpliciter producens, omnia in
contenta fateri videtur, & nu. 19.
- 5 Confessionis reuocatio pretextu errorū quando
non admittatur.
- 6 Scripturas producendi stylus in Rom. Cur.
- 7 Instrumentorum in productione pars citanda
bet, alias non probant, fall tamen, vi nu. 25.
- 8 Scripturae priuatae recognosci debent, & quando-
do, & quid in Palatio vñ su receptum sū, & num-
ero 26.
- 9 Sigillum an probet.
- 10 Comparatio scripturarum, quando & qualiter
facienda, & num. 27.
- 11 Instrumentum originale non cogitur qui apud
aut

- acta dimittere, sed copiam collationatam.
- 12 Compulsoriaeum literarum dua sunt species.
 - 13 Compulsoria generalis & specialis formula.
 - 14 Compulsoriarum in exequitionem quomodo procedendum sit.
 - 15 Exemplatio parte citata facienda est.
 - 16 Principis in auditorio, sola veritate inspecta pro ceditur.
 - 17 Sententia Senatus Neapolitanipro lege in regno habetur.
 - 18 Opinio DD. Rotæ pro communi reputatur.
 - 19 Instrumentum producens, omnia in eo etiā aduersantia, approbare videtur, fall. tamen.
 - 20 Instrumenta producere, cum clausula illa, si & in quantum in fauore faciunt, & non aliter, quantia sit efficacia.
 - 21 Scriptura an possint pro parte acceptari, & pro parte impugnari.
 - 22 Scripturas producens, aut testium depositiones cum clausula si & in quantum, &c. potest cogi, ut præcisè declaret, si illis pro veris vti velit.
 - 23 Instrumentum reprobatur per duos testes.
 - 24 Testes instrumentarij, si instrumento contradicant, an puniantur?
 - 25 Testes super recognitione scripture producti, non aliter probant, nisi præsentes fuisse testifificantur.
 - 26 Comparatio sola literarum an plenè probet.
 - 27 Instrumenti exemplum, siue copia, an fidem faciat, & numero seq.
 - 28 Approbatus, non potest ab eodem reprobari.

Datis

Datis iam articulus pro intentione ad
ris, ac excipientibus rei ad extenuandum
intentionem actoris, solet quisque pro-
bationes, quas habet afferre, & causam iuris,
vel testium de positionibus instruere, & prius
de iurum productione dicemus, iura enim his
probationes, quae in scriptura consistant, vul-
gi quodam vocabulo vocamus, quas scriptura
si quis ad manus habeat, vel si ex partibus pro-
prijs tamen notarijs rogatis (si publicæ sint) vel
alijs originales habendæ sunt, absque alia iudi-
cis iussione, ac partis vocatione ad Roma, Cur-
adduci & transportari poterunt, & ubi habue-
ris, iterum atque iterum legendæ sunt, & vbi le-
geris, munus tuum erit perpendere inspectio-
nem actionis si actoris, vel exceptionis, si rei pa-
tes defenderis, quid, quantum, & quando, in-
tentioni tuæ prædeste, vel obesse possint, & illas
prout re bene pensata expedire dignoueris, ex-
hibebis in iudicio, qua in re, nisi ita eruditus fie-
ris, vel legum ac canonum consilio uti possit, fa-
cile cum alijs practicis, non minus, quam talpi,
proprio plerunque peribis iudicio, prout sa-
pissime ego meros praticos, qui non valentes eum
(qui in iudicio nimium properaret, legibus co-
hibere, iurum productione se tueri solent) pro-
prijs eorum nexibus depræhedi, quos reprehen-
dit Papa in c. imputari, extra de fide instrum. &
admonet textu. in l. scripturæ diuersæ, C. de fid.
instrumen. & eis alludit vulgatum carmen.

Heu pateris telo vulnera facta tuo.

a Quorum a exemplo * deterriti veteres, & fi-
eruditissimi eorum eruditione non confisi, con-
sueuerunt in exhibendis iuribus esse parcissimi,
illaque

illaque non nisi paulatim, & quantum, ac quando ipsa necessitas vrgeret, exhibere, ea (vt opinor ratione) quod veluti veteri adagio dicimus dubium esse litis euentum, sic ab ipsis compertum est, dubias quoq; esse in quavis iudicij parte litigatorum cursitationes, & in re tam dubia, non potest quandoq; etiam eruditissimus quisque à longè prognoscere, quod postmodum contraria actione, ac temporis beneficio commonitus dignosci, tempus enim est pendentis baculus & in certamine contraria actio ad melius operandum nos instruere solet, quam omnibus artibus, b non minus, quam ij, qui bello præsunt, explorare debemus, quandoquidem lis bellii species est, in quo genere admonet nos Cicero in Catone hisce verbis: *Quis est tam stultus, quamvis adolescens, cui sit exploratum ad vesperam esse victorum?* Quæ Ciceronis verba nobis in hac iudiciorum specie præsertim, qui in sacro Palatio caussas agimus atque defendimus, optimè arrident ea ratione, c quod Patres ipsi eiusdem facri Palati veluti supremi ordinis iudices à multis annis eam sibi aduersus iuris regulas præscriperint libertatem, ut liceat eis ab ipsis regulis, quæ inferiores iudices, quasi in compedibus detinent, pro eorum sacrosancto arbitrio recedere, & in rebus dubijs non alias principem, prout Iustinianus sanxit consulere, sed quod eis ratione consonum, iuxta factorum contingentias videtur decernere, d estque omnibus nationibus Romano subiectis Imperio, lex eorum sententia, nō minus, quam essent apud Græcos Amphyctionum decreta, quæ Demosthenes in oratione pro Ctesiphone citat, & quorum conuentus

uentus erat totius Græciæ publicum coalitio,
ex septē eius ciuitatibus constans, quod Strato
lib.9. & cur ita diceretur Dionysi lib.14. docit

Sed longius digressi, ad speciem nostram pro-
ductionis iurium reuertamur, in qua his om-
bus facilè occurres periculis, si ea, quam supra
diximus, vteris producēdi parsimonia, nec ab-
sterreas terminorum obseruationem, ac lapsu
præsertim ad producendum omnia, cum supra
dixerimus, partes ex præscripta quadam urbani-
tate consueuisse, non solum probationes, quæ in
scriptura consistant, sed etiam articulos & re-
stes admittere, quandounque ante conclusio-
nem in caussa, Rota decisi. 448. nota, quod om-
nes in antiqu. de artic. in caus. proph. an. & non
solum ante cōclusionem, sed etiam post, saltim
3 ex gratia, Aegid. conclus. 447. articuli, de pro-
ba. & conclu. 745. conclusio de restit. in integ. id.
que etiam si iura nō essent de iure dantis, sed ob-
iectiva, non solum enim admitteretur eorū pro-
ductio, sed etiam operaretur, ut articuli de sumi-
li materia in iuribus huiusmodi contenta ap-
rum calore admitterentur, Aegid. conclo. 574.
Quod si. 5. de exceptio. Dixi autē parsimoniam,
ne ad eius ultimum extremū, quod vitium est,
facile declines, vt pote iurum productionem,
differendo usque ad ultimas audientias, in quib-
us non solent Auditores iura, neque alias pro-
bationes admittere nimium de calumuia produ-
centis suspicantes.

2 Amplius e quia * scripturas simpliciter pro-
ducendo, videtur quis fateri omnia in eis con-
tentia vera esse, etiam quæ producenti præjudi-
4 carent, iuxta not. per Inno. in c, cùm olim in fine
verso.

versic. sed dies de censibus, & in c. cum venerabilis, num. 4. versic. item licet producens, de exceptio. & similis^x confessio non admittit reuocationem praetextu erroris, sed imputatur producenti, qui potuit praeuidere, ut suprà ad not. per Specul. & Ioan. And. in tit. de instrum. edi. § vi-dendum, versic. quid si aliquid, & not. per Inno. & per Butr. in d. c. cum olim, de censibus, & per Imo. in c. g. perpetuus, extra de fide instrum. & per eundem Butrium, acclatius per Felinum in c. imputan. de fide instru. colum. i. nu. 7. versi. septima & vltima declaratio, & ratio est in p[ro]ptu, quia ista est confessio scripta & probata, quæ non reuocatur, prout notant Abb. & alij in cap. fin. de confessis. Mos^x producendi scripturas inoleuit in Romana Cur. quo litigatores non per se ipsos, sed per alium, qui semper est unus ex connotarijs actuarijs caussæ scripruras producunt, eundemque per censuras ecclesiasticas ad illas producendum obtinent ab Auditore compelli, adeoque inoleuit mos similis productionis, vt Notarij quotidie hoc munere grauati, volentes se ab eo eximere, & litigatoribus nihilo minus in hoc morem gerere, fibi inuicem consenserunt, ut singuli in suis caussis possint apud acta notare similes productiones, prævia tam compulsione, ut suprà, ab uno ex connotarijs suis, tametsi semper absente & præmissorū signaro recepisse, & ubi iura fuerint sic per compulsum producta, solet actuarius repetitionem illorum sub nomine litigatoris productionem obtinentis subiectere, scum protestatione tam inquantum pro parte producentis faciant, nec alias, aliter, nec alio modo, prout apud Formula-

mularium ipsorum notariorum, seu termino-
rum Rotæ, sub rubrica, de productione iurum
per compulsum 46. car. legere poteris. Quæ po-
testatio admittitur de iure, ad nota, per Bart.
I. publicæ, §. fin. ff. depositi. & in I. Aurelius, §.
pen. ff. de libe. lega; & per Inno. & Butr. in c. cui
venerabilis de except. per Bal. & Paul. de Cali-
in l. i. C. vt quæ desunt aduoca, & per Felin. po-
aliors in c. imputari extra de fide instru. colum.
fin. in fine. Et vsu recepta est in Palatio, & iuste
producentem in hoc, quod pro natura profe-
tationis conseruat ius veniendi contra partes pre-
judiciales in eodem instrumento, seu scriptura
consistentes, Rota decis. 282, in no. licet quis pro-
ducens de appella. & fide instrum. ac contellis,
quæ tamen limitat, dum tamen producio nos-
sit proprij instrumenti cum producente celebra-
ti. Quo casu ex quo omnia narrata in instru-
to probant inter ipsas partes nō posset pars pro-
ducens acceptare in parte & partibus, vt supiz.
et si similēm productionem faceret, non releva-
ret, Rota ibidem in fin. Quam tamen protec-
tionem etiam, vbi proprium produceretur in-
strumentum, vt iuuet producentem, & præle-
uet sibi ius veniendi contra in capitulis protius
separatis admittit. Fel. in d. c. imputari in fin. ver-
bis, per nota. per Imol. in d. c. G. perpetuus supri-
cod. tit. de fide instru. & attestatur Imol. esse co-
munem doctorum opinionem, quæ inseruit pro
declaratione limitationis traditæ per Rotam d.
decis. 282, in casibus duntaxat, in quibus licet de-
iure contra contenta in proprio instrumento ve-
nire. Et cùm suprà dixerimus, quòd si quis abig-
simili protestatione & simpliciter instrumen-

tum producat, videtur fateri, omnia in instru-
mento contenta vera esse etiam, quæ producen-
ti præjudicarent, per nota. per Innocen. in c. cùm
venerabilis, de exceptio, &c. cùm olim de censi-
bus, & contra similem confessionem, vt pote scri-
fram & probatam venire nō posse per suprà al-
legata. Tu tamen intelligas directè abnegando
contenta in instrumento esse vera, quòd si non
directè, vt suprà volueris improbare instrumen-
tum, sed potius euadere per indirectum, vt potè
si ex instrumento aliqua oriatur confessio du-
bia, poteris nihilominus euadere instrumentū,
faciendo probationes, non contrarias instru-
mento, sed tales, per quas illa dubia cōfessio de-
claretur talis, vt ibi non præjudicet factum in
ea confessatum etiam verum, ad nota. per Feli-
num in d. c. imputari, colum. i. num. 7. versicul.
Septima & vltima declaratio, de fide instru. vbi
allegat, cap. cùm dilecti, de accusa. & Butr. in d.
cap. cùm olim de censibus, vbi etiam concedere
videtur, vt quis possit venire contra instrumen-
tum sic simpliciter productum, si modò non di-
sceret, sed contra totum instrumentum veniens
per aliud malè productum, & allegat dubium
in d. c. cùm olim. Idem si volueris non confessio-
nem certam, sed tantūm præsumptionem ex in-
strumento resultantem diluere, admitteretur e-
tiam probatio tendens ad hunc finem, ad nota.
per Pau. de Cast. in l. exercendis, colum. 4. num.
4. C. de fide instru. ver. & prædicta, g vbi etiam
habes materiam & theoricam Doctorum, quæ
probatio, & quot testes requirantur contra in-
strumentum, quoquis modo quis contradicat in-
strumento, poteris enim vbi opus erit è recur-
sore.

Aa

Gene-

g

h Generaliter h verò, vbi * iurium producio
7 fuit, necessaria est partis vocatio ad dicendum
contrà, aliàs non probat, ad regulam legis de-
noquoque, ff. de re iudicata, & text. in l. prop-
randum, § fin autem, verbo terribiles, iuncto
textu in verbo præsentia, C. de iudi. quæ ad his
Angel. ibidem dicit singularem, & in l. iudicet
C. de fide instrumen. & not. per Barto. in licen-
illa, C. de constitut. pecu. & latius per Felinom in
c. in nomine, col. 9. numer. 31. ver. 3. quæritur, ex-
tra de testi. nisi forte post similem productionem
seruatus esset terminus ad dicendum contrapro-
ducta, de stylo palatij seruari solitus, qui meo
iudicio huic citationi saltim, quoad iura prius
producta æquipolleret, vbi etiamen hæc citatio
specialis fiat, hæc est communis formula, qua
utimur in Palatio. Citetur. N. &c. ad dicendum
contra iura producta & repetita. Quod ad eius
uum & repetita, addi solet, ea ratione, vt citatio
etiam repetitionem producentis, qui actus est à
productione diuersus respiciat, & quia si scrip-
turam produxeris priuatam, vel manu publici
notarij, si modò non fuerit ex publico archivio
habita, non creditur ei soli, nisi * producens ve-
rificet scripturam manu eius, cuius enunciatum
scriptura, ad text. & no. per Pau. de Cast. & alios
in auth. & si contractus, C. de fid. instr. & not. per
Felin. post alios, in c. scripta, extra eodem. Solu-
mus in palatio productæ scripturæ fidem sup-
plere per recognitionem iurium productorum,
& propterea eadem citatione ad dicendum con-
tra iura, addere consueuimus, necnon video
dum iurare testes super recognitione iurium.
Qui si recognoscere, habeant scripturam manu

eius,

ei⁹, cuius enunciatur scriptum, ad textum &
not. per Paul. de Castr. & alios, in auth. & si con-
tractus. C. de fide instrumen. de iure non probat,
fini fuerint praesentes dum scribere:ur, & di-
cant vidisse scribere eum, nec ali⁹ sufficeret, si
testes deponerent, quod ipsi non fuerunt praesen-
tes, dum scriberetur, sed habent illam pro ma-
nu talis, quia manus eiusdem est sibi plurimum
nota, ad nota. per Bart. in I. nuda, colum. 2. C. de
donatio, & in authen. & si contractus, C. de fide
instrumen. & not. per Paul. de Caſt. in I. compa-
rationes, col. 3. num. 4. versic. Sed contigit inter-
dum, C. eodem. & per Bart. in I. admonendi, ff. de
iureiurando, & per Ioan. de Imola, & per Felin.
in c. 2. colum. 5. versic. 7. limita, ibi his sic discus-
sis, latè de fide instrumen. cons. Neapol. decis.
181. in antiquis in quodam processu de fide pri-
uatarum scripturarum. Nihilominus vsu rece-
ptum est in sacro Palatio, ut aduersarius iuris
communis dispositionem, super recognitione
scripturarum plene probent testes, qui non fue-
runt praesentes, dum scriberetur, & deponunt re-
cognoscere manum scribentis, quia est sibi val-
de nota, prout communis vsus Rom. Cur. docet,
idq; ea (vt opinor) ratione, quod scripturæ, quæ
in Rom. Cu. producuntur, ut plurimum sunt ex
longinquis partib. ad Ro. Cu. transportatae, nec
de facili possunt in Romana Cur. haberi testes,
qui fuerint praesentes, dum scriberetur in parti-
bus scripture, & propterea non abhorret à iu-
ris dispositione iste stylus, quia isto casu,
quando scripture transportatae longinquis par-
tibus producitur, nec de facili innenirentur te-
stes, qui recognoscerent, si modò appareat

Aa 2

expedita

expedita in forma publici instrumenti, & illa non sit suspecta, admittunt Doctores scriptam pro probanti etiam absque alia recognoscere, prout latè docet Paul. de Castr. in authentis contractus, columna fin. nu. ibi, sed si non est possibilis, quia producitur instrumentum ex legi quinque partibus, C. de fide instrument. alleg. Specula. in titul. de instrum. editio. §. restat, vel quid si producitur, vel si defuerint testes, qui cognoscant manum scribentis, consuevimus rare, ut iura, quæ ex partibus ad Romanam Curiam pro instruendis caussis habentur ferre semper cum attestatione, & sigillo ordinarij, vel alterius personæ, seu collegij, ad quos hoc munus ex consuetudine loci spectaret ad Roman. Cut. traducantur, & quorum^x Sigillum de iure supplet fidem productæ scripturæ, & illam reddit authenticam, ac in iudicio probantem, ad oot. per Abb. & alios, præsertim per Fel. in c. scripta col. antep. n. 34. usque ad finem, extra de fide instru. & latius in c. post cessionem, de probatio. Desiderant tamen Docto. pro effectu prædicto sigillum huiusmodi plures habere qualitates. Prima est, quod sit illius, ad quem hoc munus spectet de iure, vel consuetudine loci, prout in locis supra allegatis docent. Secunda, quod sigillum sit authenticum, ad not. per Abba, in dicto numero 7. versicu. Sed est aduertendum, & quare requirantur, ut sigillum reputetur authenticum, refert se ad no. per Spec. in titul. de procu. §. Ratio autem formæ versicul. item quod non sigillum, & in titu. de proba. §. fin. versicu. 10. ipsum allegat. Tertia qualitas, quod sigillum sic illud

k
9

in similibus uti solitum ad hoc deputatum, ad
no. per Bald. in d.c. post cessionem, per text. n.c.
significauit de appella. quem aduersus sen. en.
tiam Innoc. ibidem sequitur Felin. ibi. colum. 5.
numer. 17. versic. 2. requiritur. Ultima qualitas
est; quod sigillum sit notum illis, quibus presen-
tatur, Felin. ibi. versi. 4. requiritur.

Quamobrem solemus in Palatio in termino
citationis, de qua suprà diximus ad videndum
jurare testes super recognitione, si testes scrip-
turam, seu manum scribentis non recognoscant,
curare, ut saltim recognoscant sigilla pro sigil-
lis illorum signantium proprijs authenticis, &
in similibus uti solitis, & per istam recognitio-
nem, sigillum efficitur notum Auditori, cui pre-
sentatur, & sic concurrentibus istis qualitatibus
sola similis signorum recognitio reddit produ-
ctam scripturam authenticam, & probantē per
supradicta.

At* ubi desiceret facultas recognoscendi ma-
num scribentis vel sigillum, recurrendum esset
de iure ad scripturarum comparationem, quæ
iure ciuiili examinatio appellatur, & non prius,
ut pote ad remedium subsidiarum, i quæ quando
cum qua specie scripturæ per quas & qualiter
fienda sit, docent Doct. in d.l. comparationes, &
in authen. sequen. quæ incipit ad hæc, & alia e-
tiam sequenti, quæ incipit, & si contractus, C. de
fide instrum. & si facultas etiam faciendi istam
examinationem, seu comparationem quis non
haberet, & scripturæ ex longinquis partibus ve-
nirent, probaret scriptura, absque alia recogni-
tione vel comparatione, prout suprà diximus,
si modò appareret expedita in forma solita, quæ

A a 3

alix

10

1

aliæ publicæ scripturæ expediri solent, & non
esset ex aliqua digna causa suspecta, prout de-
cet Paul. de Castr. in dict. auth. & si contractus
col. fin. versi, sed si nō est possibilis, quod dictum
videtur esse notandum, quia esset utile, ubi calo-
talis tibi contingere.

m

ii

n

Cæterum, m quia de iure producens* instru-
mentum, non cogitur aliæ dimittere originale
eius authenticum, sed duntaxat copiam apud
etia notari cum originali concordatam, secun-
dum Paul. de Castr. in l. fin. C. de fide instrum.
notab. Solemus in Roman. Cur. ubi iura fuerint
producta, & legitimè recognita, citare partem
ad videndum mandari illa restitui retenta co-
pia cum originali concordata, si modò adhuc
non sunt registrata, aliæ non dicimus retentaco-
pia, sed simpliciter restitui iura registrata, & in
termino similis citationis. Auditor mandat illa
restitui, facta tamen obligatione, de illis iterato-
ries, quoties Auditor iubebit exhibendis, &
exinde facta simili obligatione, & dimissa copia
apud notarium collationata, si modò restituta
adhuc non existant, ut suprà, recuperamus iura
originalia, & quoad prædictam obligationem
de iterata productione attinet, te in hoc vellem
admonitum, n quod ad istam iteratam produc-
tionem, non poteris de iure cogi, nisi aduersarius
instans declareret illam velle ad effectum redar-
guendi iura de falso, & aliæ prout latè docet
Paul. de Castr. in d. l. fin. z. notab. c. de fide instru.

Quod si quis iura, & scripturas non habebit,
aliæ in promptu neq; habere speret à proprio
notario rogato, sed per alium sint ex partibus à
proprijs originalibus transumptanda, non solet
sacrum

sacrum Palatum fidem adhibere, nisi auctoritate sua, & vigore literarum compulsorialium transumptatio fiat, Rota decis. 688. in antiqu. Dic, quod transumptum de compulsionia, quas literas ideo compulsionias vocamus, quod per eas soleat auditor causae vices suas subdelegare in partibus pro compellendis personis, penes quas scripturæ, iura, & monumenta ad causam facientia reperirentur, ad illa sibi exhibendum ad effectum illa transumptandi, qua ratione etiam ipsos exequutores similium literarum in partibus iudices compulsores pragmatici nuncupant.

Harum o literarum compulsorialium duæ* sunt species, una generalis est, quæ ideo generalis dicitur, quæ datur pro extrahendis omnibus, & singulis scripturis ad causam facientibus in genere, & istas solet Palatum absque alio speciali rescripto Papæ in quacunque iudicij parte etiam parte non citata, & ante partis primam citationem, vel etiam una cum ipsa prima citatione passim potentibus concedere, Rota decisio 47. in antiquis, Not. quod compulsionia, de compulsijs, & hoc quia similis compulsionia generalis, non habet aliquam dilationem annexam; quæ retardet processum, seu expeditionem causæ, & propterea non reputatur parti præiudicialis, Altera specialis, (quæ ideo sic vocatur, quia pro exhibenda certa speciali scriptura dari solet) non ita passim conceditur, sed parte legitime citata, ac causa cognita, utpote, si profutura sit producenti scripturæ, pro qua extrahenda petetur specialis hæc compulsionia. Item si adsit indicium, quod scriptura, quæ desideratur

o

12

Aa 4 in re-

in rerum natura sit, vel alias tatus detur sumus, qui satis sit ad diluendam omnem calumniam inspicione, ut pote, si de scriptura, quæ desideratur exemplū produceretur extra judicialiter consumptum, arg. no. per Cassa, dec. 3. de dilat.

Amplius, nō consuevit etiam dari nisi ad hoc specialis commissio Papæ impetraretur, quemodo remissoriæ nō solet Signatura alias præcisè, sed iudicis arbitrio rescribere, ea (ut opinor) ratione, quod vna cum compulsoria speciali soleat concedi certa dilatio ad illam exquendam in partibus, qua durante proprium de ea datum expectatur, qui compulsi-
riam obtinuit, & iudicis officium saltim quod decisionem causæ conquielcit. Et * vbi probabendis compulsijs citatio partis fiat, si generalis petatur compulsijs sub hac formula fieri solet. Citetur. N. ad videndum decerni literas compulsijs generales, ad Ciuitatē & dicesim calaguritanas, & quia vbi per similes literas fit ad partes remissio alicuius negotij, admittendus est de iure aduersarij, ut ad locum destinati negotij accedat, vel procuratorem mittat, ad nota per Paul. de Castr. in l. iudices, numero sexto, in fin. ver. sicu. item no. ex lege iudices, C. de fide instrument. addere solemus incitatione, necnon ad constituendum, si principalis sit, alias ad substituendum procuratorem, ad interessendum exequutioni literarum in loco, alias ad videndum decerni in loco processus affixionem ad valvas maioris Ecclesie loci.

Si vero specialis peteretur compulsijs, addimus incitatione & ad concordandum in loco & iudice, prout supra titulo de terminorum obser-

uatione suis diximus, de quibus si ad uerlarium concordet, benè est, si autem dabitur iudex compulsor, vel petitus, vel alter iudicis officio, & licet suprà dixerimus, hanc specialem compulsionem non dari, nisi auditori speciali rescripto Papæ detur hæc facultas, & ita passim omnes servant, crederem nihilominus Auditorem posse similes compulsiorias speciales hāc dilationem cum eis dari solitam, de aliorum tamen coauditorum suorum voto concedere, idque in vim extrauagantis. Inno. 6. de facultatibus Auditorum Roræ, ex eo capite, ubi facultas concedendi nouam dilationem ad partes eis impartitur, & similis compulsoria specialis non est, nisi nova quedam dilatio, quæ litigatori datur ad habendum ex partibus aliquam specialem scripturam ad causam facientem; ideo dicimus, quod non solet dari nisi causa cognita, & plerunq; continet rem in controversiam ire, & locum aduocatis fieri, qui de iure certant, an concedenda, vel potius deneganda veniat. Et cum quæstio sit de dilatione, in qua specie lex plurimum iudicis arbitrio tribuit, res ab ipsius iudicis arbitrio plurimum penderit, l. 2. ubi Bart. ss. de re iudic. glo. cap. præterea de dilatio. & in dubijs confueuerunt patres de dilatione inclinare, præsertim ubi calumnia suspicio cesseret. Quia de re inferius, ubi de remissoria nobis dicendum erit, plura differeamus, quæ etiam in proposita specie tibi inseruire poterunt.

Generaliter * verò, ubi compulsoria generalis, vel specialis decreta sit; & velis in partibus illius exequutionem prosequi, Formula procedendi erit, ut is, qui pro exequutione instat, lite-

A 2 5

r 28

14

ras iudici compulso ri corānotario , & testib[us] præsentes, & instet, vt velit ad ipsarum literarum exequutionem procedere, & locum loci, ubi d[icitur] ad hunc effectum velit scribam actuari, & nuncium deputare, & committere nunc[us] qui faciat diligentiam de reperiendis procuratibus ex aduerso nominatis, si qui ex aduerso loco fuerint, quorum nomina solent notarij Rom. Cur. qui literas compulsoriales expedit in calce ipsarum literarum adnotare, vt facilissimam notitiam tam iudicis compulso[ri]s, quam partis exequentis transire possit, & hoc si procuratores dederit aduersarius, sin autem vel si dederit, non tamen reperiantur, in stabis, vt similis diligentia committatur de reperiendis alijs procuratoribus aduersarij, si qui aedessent, & illis non repetitis poterit iudex compulso[ri] domi aduersarium citare ad actus in articulo exequutionis dictarum literarum necessarios, si modo domicilium in loco habuerit, procedendo iuxta formam traditam in cap. si aduersus, de eo, qui mittitur in possessionem . Et si non habebit in eo loco domicilium, poterit citari per edictum, prout docet Rot. decis. 10. in not. Fuit dubitatum, de fide instrum. per totam. Vel si ab Auditore in ipso literarum decreto fuerit (ut moris est) decrevimus processus per affixionem ad valvas maiori seculis; vel alterius loci, iuxta formam in decreto literarum traditam procederetur, & altera via iuxta suos casus, ubi iudex compulso[ri] prædicta omnia fecerit, curabis omnia aduersario tuo intimari, & de intimatione apud acta relatione fieri.

His omnibus intimatis nominabis apud acta
perlo

personas compellendas, penes quas scripturæ re-
periuntur, & monitorium obtinebis contra eas-
dem personas, vt sub excommunicationis alijs-
que poenit in literis compulsorialibus contens-
tis, debeant infra triduum iura & monumenta,
& alia (illa designando) coram dicto iudice com-
pulsore apud acta notarij exhibere, ad effectum
ex illis exemplum transumptandi, quibus exhibi-
bitis citabitur pars alio ex prædictis, quò magis
licebit modis ad dicendum contra iura produ-
cta & repetita, & videndum iurare testes super
illorum recognitione, & posteaquam recognita
fuerint, ad videndum mandari extrahi iura per
infrascriptum instantem specificanda ad primā
diem, qua adueniente induces testes, qui recog-
noscant iura producta, & specificabis, quæ ex-
trahere intendes, & iudex mandabit exinde ex-
emplum extrahi, quæ vbi extracta fuerint alia
citatio fiet ad videndum mandari exempla, seu
transumpta ex ipsis originalibus extracta cum
eisdem originalibus collationari & interessendū
collationi fiendæ, si velit interesse, & super
eisdem omnibus iudicis decretum ac authorita-
tem interponi, mandriique includi omnia in ro-
tulo, & clausa sigillo iudicis compulsoris obsig-
nari, ac obsignatum ad Roman. Cur. destinari, ad
primam diem, seu etiam per totam, quo citati-
onis termino adueniente, iudex mandabit
collationari, & collatio fiet, qua facta super o-
mnibus eius decretum, & auctoritatem inter-
ponet, ac omnia in rotulo includi, & inclusa
sigillo obsignari iubebit, & faciet, ac exinde ro-
tulum sic clavum, & obsignatum cum literis
eiusdem iudicis missuis ad auditorem, qui
hoc

hoc sibi negocium subdelegavit, destinabit, & transmittet.

15 Nec * videatur tibi iuri dissonum, quod in iuribus utrantur hac citandi facultate isti iure compulsores, qui meri sunt exequutores, qui citandi facultatem de iure non habent, nec voluntur etiam posse illam habere ab Auditorib[us] pulsoriam decernente per not. in clem. audion de rescript. quia ista quæstio, fuit alias in Palatio disputata, & collector erat contra facultatem & nihilominus ad misit sacrum Palatum, ut possent atque deberent in iurium extractione, & alijs in exequutione similium literarum necessariis partem vocare, alias nulla esset iurium transumptatio eorum auctoritate facta. Rota decimone decima, in not. Fuit dubitatum, de fide infra. & attestatur collector rationibus suis non obstantibus contrariam partem semper suo tempore fuisse in curia seruatam, limitat tamen iudicem compulsorem in ipsa iurium exemplatione, alijsque predictis, non teneri partem votare, si praesens fuerit, tametsi non citata, per not. per Innocen. in cap. fin. de fide instrum. Amplius

16 * si pars non fuerit alias praesens, neque curia, non erit exemplatio omnino nulla, quia saltem contra eum, qui transumptari fecit, probabit, ad textum in l. chyrographis, ff. de administ. tunc.

q Item etiam contra quemlibet alium, quia similia exempla, & transumpta produceret, ad item, cum materia in authent. ad h[ec], C. de fide instrument. Sed concessa citatione pro necessaria, quam citabimus in ipsa iurium exemplatione, seu transumptione, non solùm ubi sumus in exequutione compulsoriæ, verum etiam in alijs

casibus; vbi quis aliquam scripturam ex proprio originali exemplari velit, etiam coram quouis ordinario, qua in re tu distinguas, aut scriptura pro cuius exemplatione instas, tangit certam personam, & illa nominatim citanda erit, ad texum in cap. cum P. tabellio, de fide instrument. aut non tangit certam personam, utpote, si petentes exemplari priuilegium, vel aliud simile, tunc fiet citatio generalis per edictum, ut in cap. cum inhibitio, de clande. dispo. nisi forte exemplum peteretur ab eo, qui concessit, utpote, priuilegium ab eodem Principe, & indulgentia ab eodem Pontifice, qui concessit. Tunc probaret exemplum sine aliqua partis citatione transumptatum, & si non haberetur ab eodem scriba, qui origine recepit, & adnotauit, quia utroque casu, siue ab eodem notario, siue ab eodem, qui concessit exemplum haberetur, etiam sine partis citatione, eidem non minus, quam originali credetur. Rota d. decisi. 10. in no. in princ. & inferius in additione, de fide instrum.

A N N O T A T I O N E S.

Quorum exemplo.) Plurimum certè momenti habent, que accuratè sunt, non enim ubique omnia, nec omnia omnibus temporibus decent. Hinc Sophocles in hanc sententiam loquebatur Electra, Id ipsum scilicet tempus monet, maximus mortalibus ad opera confienda cuncta magister. Et teste Terentio. In omni re videndum, ne quid nimis. Len te festinandum. Idemque etiam testatum reliquit. Quod istuc est sapere, non quod ante pedes modò est videre sed etiam illa, que futura sicut prospicere. Non immerito Pythagoras docuit, Consultandum esse tardè, perficiendum autem celeriter. Nico. Anto. Grauatus.

Non

b Non minus.) Facit illud Imperatoris in l. alio*c.* de aduoc. diuers. iud. militant namque causarum part. Est namq; militiae quædam species, ac veluti simulacrum studium & professio literarum, bonarumque disciplinarum sed tum maximè aduocationis forensis munus. Nic. M. Grauatus.

c Quod patres.) Et meritò quidem, nam * in preciis auditorio sola facti veritate inspecta proceditur. Bart. n. Aemilius in fin. ff. de minor. & Gram. decis. 10. nu. 3.

d Estque omnibus.) Huc vergit, quod à Bald. proditum est in l. vlt. C. de leg. atque Butr. in c. cùm Bertholdi de iud. quorum testimonio Affl. decis. 96. numer. II. scriptum reliquit. Sententiam * sacri Regij consilij Neapo. integrum pro lege haberi, confert etiam quod Imo. & Barb. scribit in c. olim. I. col. II. de lit. contest. volentes opinionem D. Rotae, ob eorum auctoritatem pro communi opinione reparari. Nico. Anto. Grauatus.

e Amplius quia.) Adde Docto. in l. 1. §. editione 1. f. 1 edend. ubi * instrumenta producens omnia, que in eius contineantur, & aduersantia quoque approbare videatur. Quare Abb. videoas conf. 53. lib. 2. Alex. corsi. 15. in causa & bte, libr. 5. Ias. in l. si cui, §. si à filio, nu. 16. de leg. I. Gram. eis. 103. numero 30. & Felinus in cap. cùm venerabilis. column. quinta, de excep. latini differentem. Quod tametsi intelligas, ut per Bald. in c. cùm venerabilis, column. post. cum habere, quando ea, que in instrumento continentur, & positiuè narrata sunt, secus verò si enunciatiè, aut assertiū, cui Ias. ad stipulatur in l. contra iuris, §. si filius, numero decimo tertio, cum sequent. ff. de pass. Verò licet præsumta contenta instrumento fateri videatur, attamen si aliquid dargueretur nullum, super eo aduersarius nequam fundatum facere valet, ut per Ias. latè post cetero in l. secum stipulatus, numero 52. ff. de verb. obliga. & si in hunc Bartol. secum pugnare videoas, ut eo loci Raph. Alexan.

Are, & Ias, animaduertunt. Limita tamen quod diximus, nisi plura capita siue articulos instrumentum haberet, namque uno approbato, non infertur, cetera etiam comprobata fuisse, veluti post alios, quos citat, Curt. Iun. docuit const. 166 nu. 11. ubi hanc opinionem communem esse affirmat, & Bell. const. 56. num. 12. Nicol. Anto. Grauatinus.

Cum protestatione.) Quantae * sit efficacie in scripturarum productione, clausula illa, producitur in quantum pro me faciunt, & non aliter, apud Felin. est legere in c. im. 20 putari, de fide instru. ubi ait, quod in his, que obesse possunt, index se fundare minime potest, & est communis opinio, ut Com. op. f ipse ait, de qua Rip. quoque meminit in cap. cum M. F. nume. 39. de const. possunt * enim scripturæ pro parte acceptari, & pro parte improbari, ut latè Aymo. Cra. ostendit, de communione opin. affirmans, in tract. de antiqu. temp. in 1. p. r. in quo de scriptura priuata nu. 68. & Bell. const. 46. nu. 11. Et simil oporari talem protestationem, quinimò instrumento in omnibus aduersus producentem standum esse, plures censuerint, ut Accurs. Bald. Salicet. Paul. Castrensis, & alij non nulli, quos Ias. recenset in l. 1. 6. editiones, numero 18. ff. deden. & in l. edita, numero 42. C. eo. attamen communis op. in contrarium est, ut iam diximus. Ceterum Aymo. eo loco trifariam communem sententiam limitat, ut ab eo perdisere poteris, atque etiam Franc. Marco decis. Delph. 60. qui intelligit communem conclusionem in libro rationum locum sibi non vendicare. Verum hac in re illud silentio pretermittendum minime duxi, quod * scripturas producens, siue testium depositiones, aduersario petente cogitur præcisè (recta illa clausula, si & in quantum) declarare, si scripturæ testium, vel depositionibus pro veris vti velit, presertima quando eas de falso redarguere intendit, ut per Felin. utrunque in partem latè differentem in capit. præsentium, de testib. & Afflitt. decisione 189. per totam, ubi relatis opinionibus, simpliciter declarari oportere, remotæ dictæ protœ.

protestatione, concluditur, & huic opinioni invitatur Pro.
Marc. decis. Delph. 673. ad quam conferunt, que diximus
superiore lib. cap. pen. sub. lit. D. Nicol. Anton. Grauati.

- g** Vbi etiam habes.) Adde Cur. Iun. consi. 55. vii^o p
23 duos testes instrumentarios instrumentum reprobari? Gran
sente
ducti
retur
ciso
deri d
tibus
ras. si
ment:
possan
fid. insi
di for
fide in
in ador
sanus,
aut si n
tigata j
diuers
litera,
simile
ab ocul
sentent
lib. 2. q
confi. c
Q
de fid. i
ibi Ias
fall. tr
Fran. 7
quen. 2
Q
quod j
intelli
aut ep
Gra
- Com. op. i.** hanc opinionem communib[us] suffragijs receptam effici.
Com. op. i. mat, & vide etiam pulchre per Boer. decis. 12. Fran. Me.
 decis. 151. & 321. & iterum 486. & nedum per duas
 instrumentarios testes reprobatur, verum etiam per duas
 instrumentarios, ut Dec. comprobat, qui de communione
 quoque afferit in c. tertio loco, numero 12. de probat. Qua
 de re Docto. vide as in l. 1. §. si quis neget. ff. quemadmodum
 per. Alex. consi. 70. & 74. libr. 1. Gram. decis. 60. 38. 41.
 Ias. in l. duobus, §. item Pomponius, nume. 17. ff. de iuri.
24 vbi* quando testes instrumentarij contradicunt, quod nec
 p[ro]si propter instrumentum, nec notarius propter ipsos possit
 possunt, & hanc ad intentionem plura cumulat, eum legat.
 Nico. Anto. Grauati.

h Generaliter vero.) Huc accedant, qua proximitate
 libri capite diximus sub lit. A. & que Ios. post alios prae-
 dit in l. properandum, §. fin autem reus, nu. 5. C. de iudicatis
25 ad hoc verissimum, quod dicitur,* instrumentum in iudicio
 aduersario non citato productum, nequam valere, ut
 assignat limitationes. Primam quidem ad effectum prae-
 di instrumentum, viribus carere, secus vero ad finem simili-
 cis productionis. Secundam, nisi instrumentum ultimac-
 termini produceretur, tunc enim valeret absque partia i-
 tatione. Tertiam, ni tale instrumentum ipso aduersario sum-
 te in actis remaneret. Qua de re quia affatim infra cap. 2. lit.
 B. verba facturi sumus, haec prelibasse sufficiat. Nicol.
 Anto. Grauati.

i Nisi fuerint praesentes.) Ex eod. fonte manet, quod
 ab Alex. prodita sunt consi. 150. col. 7. lib. 5. & consi. 80. 70
 processu, lib. 4. & Ias. consi. 184. in fin. libr. 2. & ab aliis
 Grah.

Gram. decis. 84. per totam, ubi per plura hanc comprobat sententiam, quod * testes s. per scripture recognitione produti, non aliter probant, nisi praesentes faisse, dum ea scriberetur perhiberent, quod & iterum Gram. ipse adnotauit decis. 103. nu. 14. & decis. 106. num. 33. & 34. nec mirum videri debet, si in recognoscendo chyrographo, testibus affirmantibus notam Titij putat habere manum, eiusque literas, signatas, siue notas, non credatur, nisi vidisse cum scribere affirmant: quoniam ob literarum similitudinem per facile decipi possunt, ut à Barto docemur, in authen. et si contractus, C. de fid. instru. atque Felin. in c. 2. de fid. instru. Prætereascriben- di forma multis ex causis quotidie mutatur, ut in auth. de fid. instru. in prin. aliter enim quis in iuuentute scribet, quā in adolescentia, aliter poste à cum senio confessus erit, aliter sumus, quācum morbo laboret, aut conualescere incipiat: aut si manus aliquo ex opere (ut contingere solet) prius defa- tigata fuisset, quinimò plerosque diuersis scribentes calamis, diuersas exarantes literas cernimus. Insuper quia scripturæ literæ, siue notæ, hand dubiè adulterari queunt, velut in epif- finē nonnullos ita alterius scriptiōnem imitari videntur, ut ab oculatissimis etiam viris dignosci minimè queat, & huic sententiæ consultus Bertran. s. subscriptis, confi. 140. Locatio lib. 2. quam etiam Affl. amplexus est, decis. 181. post Aretin. confi. 64. & alios, quos citat. Nico. Anto. Graua.

Quorum sigillum.) Accedant ad hoc notata in c. 2. de fid. instru. quæque Alex. congerit in l. pacta nouissima, & ibi Ias. num. 16. C. de pact. & hanc ad rem, videas Feli. tres fall. tradentem in c. post cessionem in 2. conclu. de probat. & Fran. Mar. qui abundè scribit, decis. 190. & in nonnullis se- quen. Nicolaus Anton. Grauat.

Quæ quando.) Adde Affl. decis. 181. num. 7. ubi * quod sola literarum comparatio nequaquam plenè probat. intelligas tamē in scriptura priuata, secus in libro rationum, ut epistola: hinc enim comparatio plenam faceret fidem, &

ita communiter scrupuli Alberi testatur in l. comparatione
C. de fide instrum. cui Gram. ad stipulatur in decis. 34. n. 18.
 vbi quoque voluit, iudicem posse quempiam ad respondendum compellere, virum scripturam manu ipsius, vel scripta, aut notata fuerit. Quam quidem comparationis litterarum materiam cum latissime Doctor. tractavit in dict. l. comparationes, & in l. scripturas. C. qui pot. in pig. hab. & in l. aut nenti, vbi I. s. effatim rem explicat, n. 85. cumseq. in postiore lect. ff. de iure iuri. necnon & Aymo. Crav. in tributa antiq. temp. i. par. sectione queritur etiam, fol. 45. Nicetus Antonius Grauat.

m Ceterum.) Et est ratio, ne forte originalis scriptura mitteretur, verum illius, exemplum penes acta certe nere debet. Marian. in praxi. par. 6. n. 10. actu. n. 3.

n Quod ad istam.) Huius rei rationem ex Baldus sententia elicere possumus, in l. vlt. in 5. quest. C. de edict. Ali. tol. quia * instrumenti exemplum absque exemplare, sic (ut appellant) originale fidem facit, quod quidem cum tempore, (ut statim dicemus) intelligendum erit, & videtur per Specu. tit. de instru. edi. s. nunc dicemus, verisimilud autem scias, Accur. Bar. & communiter alio in art. quis in aliquo, C. de eden. & per eundem Bart. in l. chrysophis, ff. de administ. tu. Nico. Anto. Grauat.

o Harum literarum.) Huc spectant, que supra prius libro, c. 8. & 9. auctor adnotavit.

p Alias nulla.) Exemplum * sine copia (ut vulgo dicitur) cum conficitur aut exscribitur, adesse aduersarium, unicatum fuisse oportet: aliter nulla ex exemplo fides adhibetur. Auth. si quis in aliquo, vbi interpres, C. de eden. Alex. n. 6. col. vlt. lib. 4. & Guido Pap. decis. 471. Verum exemplum auctoritate iudicis recognitum probat. Doctor. in c. vlt. de iure instrum. & in dict. Auth. si quis in aliquo, vbi eruditissimum Preceptor meus D. Ioan. Bologn. num. 19. hanc communis suffragijs receptam esse opinionem assenerat, apud quem non

paucas videbis fallentias, (quas nostri vacant) quod exemplum probat, quando illud ab eodem notario exscriptum, recognitum ve fuit, qui exemplar scripsit, ita Bart. in d. auth. si quis in aliquo, cuius opinio usum recepta est, & communis etiam, teste I. sone, eò loci, numero 3. Nicolaus Antonius Grauatus.

Item etiam. Ias. legas multa cumulari tem in l. i. §. a. ditiones, num. ii. cum seq. ff. de eden, & in l. i. nu. 8. ff. quod quisque iur. pleraque etiam in medium exempla afferentem eorum qui in invalido utuntur instrumento, aliquo ne scripto, reputa. si tabellio tunc monachus fecisset, nam ab eo instrumentum non valeret per c. sicut, ne cler. vel mon. si tamen ipsi dicti invalidi instrumenti vigore obtinuissent, non utiq; deinde in alia ipsius monachi instrumenta opponere possent, si & qui in miscere gerendo quempiam approbauerent, neutram postea illum improbare valent, multaque & alia in diffis locis exempla subnecit Ias. apud quem legere poteris.
Nico. Anto. Grauatus.

De testibus, & eorum inductione, iuramento,
atque examine in Romana
Curia.

C A P. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes citari debent, alias nulla esset eorum receptione. fallit tamen, & nu. 25.
- 2 Mors quomodo probanda.
- 3 Testes aliquando lite non contestata produci possunt, veluti si de morte aut absentia dubitetur.
- 4 Testes affuturi possunt recipi appellatione pente te, & sic isto casu innouare licet.
- 5 Testes quando producuntur, debet aduersarius ci-
tari